

Výroční zpráva o činnosti Národní rady pro duševní zdraví za rok 2024

Praha, července 2025

NÁRODNÍ RADA PRO DUŠEVNÍ ZDRAVÍ

Národní rada pro duševní zdraví

Národní rada pro duševní zdraví (Rada) je stálým poradním, iniciačním a koordinačním orgánem vlády České republiky pro oblast duševního zdraví. Současně se zaměřuje na preventivní opatření a včasnou intervenci a dále na komplexní podporu osob s duševním onemocněním.

Byla zřízena vládou České republiky usnesením č. 713 ze dne 8. října 2019, kdy byl přijat i Statut Rady a Jednací řád Rady. Statut Rady byl změněn usnesením vlády č. 76 ze dne 27. ledna 2020 a usnesením č. 866 z 24. srpna 2020. Poslední změna byla přijata vládním usnesením č. 952 dne 16. listopadu 2022, kdy došlo k úpravě názvu a k dalším úpravám.

Rada má dle článku 8 Statutu Rady jako svůj pracovní orgán ustanoven meziresortní koordinační tým, ve kterém jsou zástupci relevantních resortů, jejichž ministři jsou členy Rady. Dále může zřizovat i další pracovní skupiny – dočasné či trvalé, které budou řešit dílčí otázky z oblasti působnosti Rady, zejména připravovat podklady pro zasedání Rady.

Členství v Radě

Rada se skládá z 25 členů a dvou stálých hostů. Seznam členů v roce 2024 zobrazuje tabulka 1.

Tabulka 1 Seznam členů Rady vlády pro duševní zdraví v roce 2024

Jméno	Funkce	Členem Rady	
		od	do
Předseda Rady			
prof. MUDr. Vlastimil Válek, CSc., MBA, EBIR	ministr zdravotnictví	16. 11. 2022	
Výkonný místopředseda Rady			
prof. MUDr. Tomáš Kašpárek, Ph.D.	odborník na duševní zdraví	28. 11. 2022	
Místopředseda			
Ing. Mgr. Venuše Škampová	vrchní ředitelka sekce zdravotní péče (ředitelka odboru pověřená řízením sekce zdravotní péče)	16. 11. 2022	
Tajemnice Rady			
Mgr. Ivana Svobodová	tajemnice Rady	1. 9. 2021	
Člen Rady			
Ing. Marian Jurečka	ministr práce a sociálních věcí	17. 12. 2021	
doc. PhDr. Mikuláš Bek, Ph.D.	ministr školství, mládeže a tělovýchovy	4. 5. 2023	
Mgr. Bc. Vít Rakušan	ministr vnitra	17. 12. 2021	
PhDr. Ivan Bartoš, Ph.D.	ministr pro místní rozvoj	17. 12. 2021	30. 9. 2024
Ing. Petr Kulháněk	ministr pro místní rozvoj	8. 10. 2024	
JUDr. Pavel Blažek, Ph.D.	ministr spravedlnosti	17. 12. 2021	
Ing. Zbyněk Stanjura	ministr financí	17. 12. 2021	
Mgr. Klára Šimáčková Laurenčíková	vládní zmocněnkyně pro lidská práva	11. 5. 2022	
Mgr. Jana Kotalíková	vedoucí Úřadu vlády ČR	16. 11. 2022	
Rudolf Špoták	zástupce Asociace krajů ČR	22. 11. 2022	30. 10. 2024
Mgr. Jakub Rychtecký	zástupce Svazu měst a obcí ČR	22. 11. 2022	
MUDr. Simona Papežová	zástupkyně Psychiatrické společnosti ČLS JEP	22.11.2022	
prof. MUDr. Michal Hrdlička, CSc.	zástupce sekce dětské a dorostové psychiatrie Psychiatrické společnosti ČLS JEP	18. 12. 2019	
Mgr. Tomáš Petr, Ph.D.	Zástupce Sekce psychiatrické České asociace sester	22. 11. 2022	
PaedDr. Blanka Veškrnová	zástupkyně Asociace komunitních služeb v oblasti péče o duševní zdraví	18. 12. 2019	
MSci. Marie Salomonová	zástupkyně uživatelů péče	18. 12. 2019	
Zbyněk Roboch, BA	zástupce uživatelů péče	22.11.2022	
Mgr. Alena Müllerová	zástupkyně neformálních pečovatелů	22. 11. 2022	
Ing. Jiří Horecký, Ph.D., MBA	zástupce Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR	18. 12. 2019	31. 1. 2024
Ing. Daniela Lusková, MPA, MHA	zástupkyně Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR	1. 2. 2024	
Mgr. Martin Balada, LL.M.	zástupce Svazu zdravotních pojišťoven ČR	18. 12. 2019	

PhDr. Ivan Duškov	zástupce Všeobecné zdravotní pojišťovny ČR	22. 11. 2022	
PhDr. Petr Winkler, Ph.D.	odborník na problematiku veřejného zdraví v oblasti duševního zdraví	16. 11. 2022	
Stálý host			
Dr. Zsófia Pusztai	zástupkyně Světové zdravotnické organizace	1. 1. 2023	
Ing. Lucia Kiššová	zástupkyně Odboru protidrogové politiky Úřadu vlády ČR	22. 11. 2022	

Zástupci v mezipřesortním koordináčním týmu

Mezipřesortní koordináční tým má 7 členů. Seznam členů v roce 2023 zobrazuje tabulka 2.

Tabulka 2 Seznam členů mezipřesortního koordináčního týmu v roce 2023

Jméno	Funkce	Zástupcem	
		od	do
Mgr. Ivana Svobodová	tajemnice Rady	1. 9. 2021	
Ing. Jakub Haas	Ministerstvo financí	31. 1. 2020	
Ing. arch. Daniela Grabmüllerová, Ph.D. MBA	Ministerstvo pro místní rozvoj	28. 5. 2023	
Pavel Novák	Ministerstvo práce a sociálních věcí	3.7.2024	
Mgr. Taťána Skalická	Ministerstvo spravedlnosti	31. 1. 2020	
PaedDr. Michal Černý	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	23. 1. 2020	
Mgr. Kateřina Bělohávková	Ministerstvo vnitra	27. 1. 2020	

Jednání Rady

Rada se dle Statutu schází nejméně čtyřikrát ročně. Veškeré důležité dokumenty a zápisy z jednání Rady jsou zveřejněny na webových stránkách Ministerstva zdravotnictví¹, přičemž na webových stránkách Úřadu vlády České republiky je odkaz na Ministerstvo zdravotnictví².

V roce 2024 Rada zasedala celkem 4x: 18. března, 18. června, 17. září a 10. prosince.

Výstupy z jednání Rady

Rada na svém jednání v roce 2024 přijala 12 usnesení z jednání a řešila další aktuální témata.

Kvalita služeb a dodržování lidských práv

Na prvním zasedání Rady v roce 2024 byl vznesen požadavek na pokračování řešení kvality služeb péče o duševní zdraví a dodržování lidských práv a navázání na setkání z roku 2023.

Byl zhodnocen současný stav, kdy se podařilo částečně navázat na aktivity reformy péče o duševní zdraví z let 2017-2022 realizované různými subjekty. Jedná se například o vzdělávání nových pracovníků psychiatrických nemocnic v oblasti lidských práv skrze e-learning Světové zdravotnické organizace. Připraveno bylo i další vzdělávání v oblasti deeskalačních technik, zvládání krizových situací i nastavení bezpečného pracoviště. Vzdělávání je dále nabízeno a pro implementaci v rámci akutní lůžkové psychiatrické péče bylo zahrnuto i do projektu Rozvoj akutní psychiatrické péče Ministerstva zdravotnictví, který byl zahájen 1. září 2024.

Mezi další požadavky ze strany lidí se zkušeností s duševním onemocněním bylo zaměřit se v souladu s Národním akčním plánem pro duševní zdraví 2020-2030 na zapojování peer lektorů v rámci specializačního i celoživotního vzdělávání odborníků působících ve službách. Jejich zapojování je doposud velmi sporadické. Ministerstvo zdravotnictví pro zvýšení zapojování peer lektorů připravilo projekt Podpora uživatelů a neformálních pečujících v jejich zapojování do systému péče o duševní zdraví a do hodnocení jeho kvality. V něm vytvoří vzdělávací programy, které svou interaktivitou umožní přípravu lidí se zkušeností s duševním onemocněním v pozicích peer pracovník, a to peer konzultant, peer advokát, peer hodnotitel a peer lektor. Projekt je zaměřen také na podporu jejich přímého zapojení v praxi. Je realizován od 1. června 2024. Dalšími úkoly, které byly vyzdvíženy jsou zejména hodnocení kvality péče v psychiatrických nemocnicích i dalších službách, využívání omezovacích prostředků a nastavení režimových opatření.

Lidé se zkušeností s duševním onemocněním upozornili také na potřebu zajištění vhodných prostor pro poskytování sociálních i zdravotních služeb, které budou primárně poskytovány v komunitě. Ministerstvo práce a sociálních věcí pro podporu služeb poskytovaných v komunitě vytvořilo samostatné oddělení a realizuje projekt zaměřený na deinstitucionalizaci sociálních služeb.

¹ [Národní rada pro duševní zdraví | Ministerstvo zdravotnictví \(https://www.mzcr.cz/category/programy-a-strategie/rada-vlady-pro-dusevni-zdravi\)](https://www.mzcr.cz/category/programy-a-strategie/rada-vlady-pro-dusevni-zdravi)

² [Pracovní a poradní orgány | Vláda ČR \(https://vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/\)](https://vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/)

Tématu kvality služeb a dodržování lidských práv se s ohledem na svou gesci ujal Úřad vlády a zřídil Pracovní skupinu pro lidská práva ve zdravotnictví, která se poprvé sešla 20. září 2024. Jejím prvním cílem bylo projednat možnosti změn v řešení stížností ve zdravotnických zařízeních. Aktuálně je postup pro vyřizování stížností upraven v zákoně č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, a dále rozvinut v Metodickém pokynu k vyřizování stížností podle části osmé zákona o zdravotních službách s využitím institutu nemocničního ombudsmana, který je uveřejněný ve Věstníku MZ ČR č. 8/2023. Výstupy skupiny jsou očekávány v roce 2025.

Částečně se lidským právům a kvalitě služeb věnuje i Meziresortní pracovní skupina k výkonu rozsudku V proti ČR Ministerstva zdravotnictví, která vznikla v září 2024. Jejím hlavním úkolem je příprava metodiky pro řešení koordinace postupu policistů a zdravotníků při společném zásahu a podpora její implementace do praxe. Metodika má být dokončena v roce 2025.

Národní koncepce ochranného léčení

Usnesení č. 12/24 z XIII. zasedání dne 19. března 2024

Národní rada pro duševní zdraví (dále jen Rada) schvaluje předložený plán tvorby Národní koncepce ochranného léčení (dále jen NAKOL) a ukládá meziresortnímu koordinačnímu týmu Rady (zejména MZd, MSp, MV, MPSV, MŠMT a MF) připravit NAKOL jako meziresortní koncepční dokument a nastavit financování nezdravotnických služeb ochranného léčení, včetně zajištění zdrojů na vybudování nutné infrastruktury.

Rada žádá po jednotlivých členech spolupráci na přípravě NAKOL, aby bylo možné zajistit přípravu NAKOL a meziresortní projednání tak, aby byl NAKOL předložen Radě ke schválení na XVI. zasedání Rady plánovaném na 10. prosince 2024. Tajemnice ve spolupráci s členy meziresortního koordinačního týmu bude Radu informovat o postupu na každém jejím jednání.

Usnesení č. 24/24 z XVI. zasedání dne 10. prosince 2024

Národní rada pro duševní zdraví souhlasí se změnou termínu předložení návrhu Národní koncepce ochranného léčení Radě ke schválení do 31. 3. 2025.

Dlouhodobě řešeným tématem je nastavení systému ochranného léčení, které se dotýká několika resortů, zejména Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva spravedlnosti. Rada schválila plán přípravy Národní koncepce ochranného léčení s žádostí na zapojení dalších resortů, a to školství, vnitra, práce a sociálních věcí i financí. S ohledem na následný sběr podkladů a odbornou i meziresortní diskusi došlo k posunu zpracování celkového dokumentu do roku 2025. Důležitým tématem bylo nejen financování výkonu ochranného léčení ve zdravotnictví či věznicích, ale také relevantních prostorových podmínek a zajištění doprovodných služeb, které spadají právě do gesce různých resortů.

Opatření navržená v Národní koncepci ochranného léčení se tak zaměřují na zajištění koordinace tohoto koncepčního materiálu, rozvoj infrastruktury služeb, nastavení doporučených postupů, vzdělávání v oblasti forenzní psychiatrie a dalších oborech, koncepci finančního zajištění, zaměření na epidemiologii a výzkum a na legislativní ukotvení ochranného léčení a souvisejících institutů.

1. 9. 2024 byl zahájen projekt MZD Změna jako strategický nástroj zlepšení systému ochranného léčení v ČR, který podpoří některé požadované aktivity. Zároveň byly zahájeny práce na návrzích menších legislativních změn upravujících ochranné léčení v ústavní i ambulantní formě tak, aby lépe odpovídalo současným potřebám. Byly také schváleny registrační listy ošetřovacích dnů – Ošetřovací den ochranného léčení s nízkou mírou zabezpečení (OD 00090) a Ošetřovací den ochranného léčení se střední mírou zabezpečení (OD 00091)³, které byly vydány vyhláškou č. 347/2024 Sb., kterou se mění vyhláška č. 134/1998 Sb., kterou se vydává seznam zdravotních výkonů s bodovými hodnotami.

Centra duševního zdraví

Usnesení č. 15/24 z XIV. zasedání dne 18. června 2024

Národní rada pro duševní zdraví žádá Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo zdravotnictví o maximální podporu legislativního řešení zajištění služeb center duševního zdraví 2 poskytovateli a podporuje přípravu opatření na přechodné období.

Centra duševního zdraví byla již od roku 2021 ukotvena v legislativě (zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a zákoně č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování), ovšem pouze s možností zajištění jen jedním poskytovatelem. To neodpovídalo nastavení, které bylo pilotováno. Zhruba polovina center duševního zdraví poskytovala i po ukončení pilotního provozu služby díky spolupráci dvou subjektů – jednoho zajišťujícího zdravotní službu a druhého zajišťujícího sociální službu.

Národní rada pro duševní zdraví zdůraznila potřebu umožnit poskytování této multidisciplinární služby dvěma poskytovateli. Z dlouhodobého pohledu požadavek směřoval na odpovídající úpravu legislativy, z krátkodobého Rada vyžadovala nastavit dočasná opatření, která umožní stávajícím službám nepřetržitě poskytovat služby svým klientům/pacientům do doby této legislativní úpravy. Ministerstvo práce a sociálních věcí připravilo v úzké spolupráci s Ministerstvem zdravotnictví úpravu legislativy zákonem č. 38/2025 Sb., kterým se mění zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, ze dne 22. ledna 2025. V účinnost tato úprava vešla 1. února 2022. Souběžně byl připraveno doporučení pro poskytovatele již existujících center duševního zdraví a krajské úřady, jak postupovat při přechodu pod nově ukotvenou službu. V souladu s výše uvedeným požadavkem byl připraven také postup podpory služeb zajišťovaných dvěma poskytovateli zohledňující pozdější účinnost zavedení této možnosti do legislativy. Přechod služeb tak byl zajištěn.

Vedle toho byly připraveny a přijaty prováděcí právní předpisy k výše uvedeným zákonům, a tím byl dokončeno kompletní legislativní ukotvení první multidisciplinární služby poskytované v ambulantní a terénní formě, tedy ve vlastním sociální prostředí člověka.

Vedle legislativního ukotvení byla v roce 2024 nastavena finanční podpora rozvoje sítě center duševního zdraví z Evropských strukturálních a investičních fondů.

³ [Registrační listy ošetřovacích dnů – Ošetřovací den ochranného léčení s nízkou mírou zabezpečení \(OD 00090\) a Ošetřovací den ochranného léčení se střední mírou zabezpečení \(OD 00091\) – Ministerstvo zdravotnictví](#)

Služby v oblasti péče o duševní zdraví dětí, mládeže a rodin

Usnesení č. 17/24 z XV. zasedání dne 17. září 2024

Rada vyzývá kraje k

- podpoře rozšiřování sítě služeb v oblasti péče o duševní zdraví dětí a mládeže a rodin,
- poskytnutí součinnosti resortům/Radě při mapování služeb sociálních, zdravotních i školských v oblasti péče o duševní zdraví a péče o osoby v krizi,
- posílení role krajských koordinátorů péče o duševní zdraví na úrovni krajů,
- spolupráci v rámci Meziresortní koordinační skupiny pro dětské duševní zdraví při Ministerstvu zdravotnictví.

Národní rada pro duševní zdraví projednávala na svých dvou zasedáních v roce 2024 velmi aktuální téma, a to podporu služeb pro děti, mládež a rodiny sloužící k podpoře duševního zdraví, prevenci vzniku duševních obtíží i léčbě duševního onemocnění. Služby jsou organizovány jak v sektoru sociálním, zdravotním tak i školském. Jako velmi důležitá se proto ukazuje meziresortní spolupráce na národní i krajské úrovni.

MŠMT připravilo cílená opatření na podporu dětského duševního zdraví, kde se zavázalo k jednotlivým krokům pro zvýšení well-beingu dětí ve školním prostředí. Pro školní rok 2024/2025 nastavilo následující cíle:

- podpora zvyšování počtu psychologů a dalších odborníků ve školách a zajištění financování do roku 2026, kdy se tento výdaj stane mandatorním;
- navýšení kapacit studijních programů psychologie a speciální pedagogiky;
- příprava standardu školního poradenského pracoviště;
- vytvoření návrhu monitoringu šikany ve školách a školských zařízeních;
- úprava metodických doporučení k primární prevenci (posílení složky nespecifické primární prevence v oblasti duševního zdraví) a
- navázání spolupráce s Policejním prezidentem ČR ohledně sdílení anonymizovaných dat o výskytu sebevražedného jednání žáků.

U dlouhodobých priorit je to pak:

- podpora a posílení nespecifické primární prevence,
- zavedení či posílení institutu třídnických hodin (pro podporu duševního zdraví v třídních kolektivech a budování pozitivních vztahů),
- zakotvení osobnostně-sociální výchovy a podpory well-beingu v revidovaném Rámcovém vzdělávacím plánu pro základní vzdělávání;
- vznik krizových intervenčních týmů. Jednak vznik 3 týmů u vybraných středisek výchovné péče, a to pro školy k mediaci v krizových situacích (např. eskalace šikany). Za druhé vznik mobilních multidisciplinárních týmů dětského duševního zdraví – záměr zřídit v každém kraji dva, budou školskou službou a budou působit dovnitř pedagogických sborů pro zvyšování jejich kompetencí pro práci s žáky s náročným chováním či duševními problémy. Tyto týmy mají svou specifickou roli v rámci podpory školy a jejich pracovníků.

Zároveň je zřejmé, že v krajích existují různé typy služeb (sociální či sociálně-zdravotní), které už plní dílčí funkce v daném území. Jako potřebné se ukázalo na místní úrovni zmapovat současné kapacity v různých systémech a efektivně je využívat. K efektivnímu nastavení sítě podpory je potřeba koordinace a spolupráce na úrovni odborů školství, zdravotnictví i sociálních věcí. Koncepční ukotvení může velmi pomoci nejen na úrovni národní, ale i krajské – prezentovaným příkladem je meziresortní koncepce Péče o duševní zdraví v Jihomoravském kraji na další 4 roky, na kterou je vázáno i financování.

Z pohledu kraje je potřeba jasně vymezit role služeb pro děti a rodiny a vyčlenit na ně finanční prostředky nejen z rozpočtu kraje, ale i všech dotčených ministerstev. Ideální je také umožnit víceleté financování. Vedle zajištění financování služeb by pro kraje mohla být přínosná pravidelná setkání, kdy by docházelo k včasnému informování o dění na národní úrovni, na úrovni krajů a k propojování dobrých praxí. Jedním z takových příkladů je rozmístění služeb po celém kraji, nikoliv centralizovaně ve velkých městech, a to pomocí mobilních týmů.

Služby pro osoby v krizi

Usnesení č. 18/24 z XV. zasedání dne 17. září 2024

Národní rada pro duševní zdraví souhlasí s navrženou vizí a nastavenými opatřeními Sady opatření k řešení služeb pro osoby v krizi. A Rada zároveň vyjadřuje podporu pro implementaci a zajištění finančních prostředků pro realizaci navržených opatření.

Usnesení č. 25/24 z XVI. zasedání dne 10. prosince 2024

Národní rada pro duševní zdraví vyzývá vládu ČR k návrhu dlouhodobého systémového financování služeb zajišťujících Evropská harmonizovaná čísla s nepřetržitým provozem.

Mezioborová a meziresortní pracovní skupina pro služby osobám v krizi, která byla ustanovena Národní radou pro duševní zdraví v roce 2023, připravila na základě úkolů analýzu současného stavu v ČR i zahraničí, včetně SWOT analýzy a základní návrh opatření, která po odsouhlasení Národní radou pro duševní zdraví mohla být dále rozpracována. Konečný výstup se očekává v roce 2025.

V souvislosti se zajištěním služeb pro osoby v krizi vznikla opětovně problémová situace při zajištění služeb telefonické krizové intervence. Celkově je tento systém vnímán jako nedostatečně ukotvený z pohledu zachování minimální sítě těchto služeb. Síť je možné opřít o Evropská harmonizovaná čísla s nepřetržitým provozem, která jsou zajišťována různými neziskovými organizacemi. Nejistota v jejich financování se odráží do nejistoty jejich dostupnosti. Proto Národní rada pro duševní zdraví vyzvala vládu ČR k dlouhodobému řešení systémového financování těchto služeb.

Dostupnost bydlení pro lidi se zkušeností s duševním onemocněním

MMR 17. září 2024 na XV. zasedání představilo zákon o podpoře bydlení, který procházel schvalováním v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Zákon je nastaven na pomoc osobám v bytové nouzi, kdy nejvyšším předpokládaným počtem dotčených osob budou děti, přičemž lidé se zkušeností s duševním onemocněním jsou také jednou ze skupin, na kterou bude mít zákon dopad. Zákon systémově ukotvuje 3 hlavní pilíře: poradenství v oblasti bydlení (vznik kontaktních míst na obcích s rozšířenou působností), podpůrná opatření (systém garancí pronajímatelům, včetně příspěvku za vložení bytu do systému), asistence v bydlení pro člověka (udržení si bydlení, řešení finanční situace, sousedských vztahů atp.). Pilíře jsou již ověřeny pilotními projekty (např. v 15 městech je ověřeno kontaktní místo).

Projednávání zákona bylo ukončeno až v roce 2025.

Koncepce dětské a dorostové psychiatrie

Usnesení č. 20/24 z XVI. zasedání dne 10. prosince 2024

Národní rada pro duševní zdraví žádá Ministerstvo zdravotnictví o předložení návrhu koncepce dětské a dorostové psychiatrie, včetně zadání jejího vzniku a vymezení její role v celkovém systému péče o duševní zdraví dětí a adolescentů. Dále žádá o prezentaci koncepce dětské a dorostové psychiatrie a procesu jejího schvalování na dalším jednání NRDZ.

Národní radě pro duševní zdraví byly představeny východiska a základní parametry Koncepce dětské a dorostové psychiatrie. Přípravou aktuálního návrhu koncepce dětské a dorostové psychiatrie byl pověřen předseda Pracovní skupiny pro dětskou a dorostovou psychiatrii, která je zřízena při Ministerstvu zdravotnictví. Koncepce dětské a dorostové psychiatrie se zaměřuje výlučně na oblast péče dětských a dorostových psychiatrů. Byla projednávána a schválena Výborem Sekce dětské a dorostové psychiatrie Psychiatrické společnosti ČLS JEP.

Byl vznesen návrh rozpracovat Koncepci dětské a dorostové psychiatrie na komplexní materiál zahrnující nejen další odborné profese působící ve zdravotnictví - zejména sestry a psychology ve zdravotnictví, ale i další odborníky a služby mimo resort zdravotnictví se zohledněním bio-psycho-sociálně-spirituálního přístupu k dětem se zkušeností s duševním onemocněním a jejich rodinám. Do tohoto celkového materiálu mají být zahrnuty také návrhy z prezentované Koncepce dětské a dorostové psychiatrie.

Koordinace Národního akčního plánu prevence sebevražd

Usnesení č. 21/24 z XVI. zasedání dne 10. prosince 2024

Národní rada pro duševní zdraví ustanovuje Odbornou pracovní skupinu pro prevenci sebevražd a žádá o prezentaci výstupů práce za rok 2025 nejpozději na začátku roku 2026.

Řízení implementace Národního akčního plánu prevence sebevražd bylo významně podpořeno mezinárodním projektem JA ImpleMENTAL, který realizovalo Ministerstvo zdravotnictví a Národní ústav duševního zdraví. S ohledem na ukončení projektu v září roku 2024 a potřebu udržet koordinaci implementace tohoto plánu mezi dílčími aktéry bylo navrženo zřízení Odborné pracovní skupiny pro prevenci sebevražd.

Díky propojení odborníků se podařilo v roce 2022 úspěšně připravit a dále provozovat web www.sebevrazdy.cz s mottem „P.S. Žij“, v roce 2023 připravit a zveřejnit k Metodickému doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže, s podtitulem Co dělat, když – intervence pedagoga přílohu č. 24 Sebevražedné chování. Od roku 2024 byl také nastaven pravidelný report Hledání světla v temnotě: Souhrnná zpráva o sebevražedném jednání a prevenci v České republice.⁴

Vedle toho Národní rada pro duševní zdraví:

- usnesením č. 14/24 schválila Zprávu o činnosti Národní rady pro duševní zdraví za rok 2023;

⁴ Vše viz <https://mzd.gov.cz/narodni-akcni-plan-prevence-sebevrazd-2020-2030/>.

- usnesením č. 19/24 požádala Úřad vlády o informaci o zajištění dostupnosti adiktologických služeb především pro děti a dorost pro rok 2025;
- usnesením č. 22/24 požádala Ministerstvo zdravotnictví o předložení návrhu financování pracovních skupin zřízených při NRDZ;
- usnesením č. 23/24 požádala Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo zdravotnictví o informaci, kolik z prostředků OPZ+ původně alokovaných k implementaci národních akčních plánů v oblasti péče o duševní zdraví je aktuálně využito, případně se plánuje využít a jak bude naloženo s prostředky, které pro tuto oblast byly vyčleněny, ale nebyly rozděleny, a to na příští zasedání Národní rady pro duševní zdraví.

Pracovní skupiny Rady

Statut Rady vymezuje v článku 8 pracovní skupiny Rady. Předně se jedná o meziresortní koordinační tým, dále stanovuje možnosti zřídit dočasné nebo trvalé pracovní skupiny Rady. V roce 2024 pracovaly také 4 meziresortní či národní skupiny zřízené či iniciované Rady.

Meziresortní koordinační tým (MKT)

V MKT jsou jedním členem zastoupena jednotlivá ministerstva zapojená do Rady. V roce 2024 se tento tým s ohledem na úzkou spolupráci ve specifických tématech nesešel.

Meziresortní koordinační skupina pro dětské duševní zdraví (MKS DDZ)

MKS DDZ vznikla z podnětu Rady již v roce 2021 a její fungování je tak zaštitěno Ministerstvem zdravotnictví. Jejím hlavní úkolem je vzájemná informovanost resortů o jejich krocích a provázání připravovaných i realizovaných aktivit. Posléze došlo k propojení spolupráce s odbornou platformou při Society for all se záštitou vládní zmocněnkyně pro lidská práva. Platforma dává MKS DDZ zpětnou vazbu na aktivity resortů a podněty z terénu. Zapojeny jsou organizace a skupiny napříč tematickým zaměřením, kdy průsečíkem je práce s dětmi.

V roce 2024 se uskutečnila 4 společná setkání. Prezentovány byly informace o návrhu zákona o podpoře dětí a ochraně rodin, navrhované úpravě ukotvení práce odborníků využívajících psychoterapeutické vzdělání v rámci resortu zdravotnictví i mimo něj. Práci skupiny významně ovlivnila střelba na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v prosinci 2023, kdy se na jednotlivá témata nahlíželo i z pohledu toho, jak pomohou předcházet podobným situacím.

Nedílnou součástí bylo téma včasné detekce a intervence, a to ve všech systémech, kde se děti pohybují, včetně sportu, škol, zdravotních a sociálních služeb. Byly diskutovány možnosti rozšiřování programu detekce u těhotných žen a matek po porodu a u dětí už od narození.

Diskutováno bylo využití a podpora programů zaměřených na posilování rodičovských kompetencí pro různé skupiny rodičů. Programy se ukazují jako klíčové pro podporu duševního zdraví dětí. Aby bylo možné s tématem dále pracovat, byl v MKS DDZ nasdílen přehled takovýchto programů.

V oblasti školství byl diskutován systém školských poradenských pracovišť a zařízení, jejich možná standardizace, zapojení sociálních pracovníků, redesign školské prevence a vytvoření modelového školního řádu. Podobně bylo doporučeno vytvořit modelový řád také pro dětské psychiatrické nemocnice či oddělení, která s dětmi pracují, aby nedocházelo k nevhodným a zastaralým způsobům práce s dětmi a jejich motivací.

Významným tématem byla multidisciplinarita a propojení sociálních, školských a zdravotních služeb. Z krajů přicházely obavy z možného dublování služeb, které se v posledních letech rozvíjejí a zaměřují na podporu duševního zdraví dětí. Na základě důkladné diskuse mezi odborníky bylo připraveno setkání MKS DDZ, kam byly navíc přizváni zástupci krajských úřadů. Na setkání byly představeny nové „týmy duševního zdraví“, které Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy plánuje zavést do širší praxe. Zároveň byly představeny i sociální služby a jejich vymezení oproti centrům duševního zdraví pro děti a adolescenty, jakožto sociálně-zdravotní služby. Celkově se zástupci krajů na jednáních podíleli více než v roce 2023, což považujeme za přínosné pro informovanost o změnách v systému i výměnu zkušeností a příkladů dobré praxe mezi jednotlivými regiony.

V závěru roku byl prezentován připravovaný vládní program Bezpečné dětství.

Platforma pro sdružení lidí se zkušeností s duševním onemocněním (Platforma)

Platforma se v roce 2024 sešla 5krát. Na jednáních byl opakovaně řešen projekt Ministerstva zdravotnictví Podpora uživatelů a neformálních pečujících v jejich zapojování do systému péče o duševní zdraví a do hodnocení jeho kvality – vedle jeho představení bylo na jednání řešeno také zapojení samotných lidí se zkušeností do jeho realizace. Mezi témata řešená na Platformě patřila problematika chudoby lidí se zkušeností s duševním onemocněním (z pohledu dávkového systému i zaměstnávání lidí se zkušeností s duševním onemocněním), lidská práva a kvalita péče (od personálu, přes multidisciplinární spolupráci v psychiatrických nemocnicích, používání omezovacích prostředků, k informovanosti pacienta a nedostupnosti včasné péče) s návrhy na humanizaci psychiatrických oddělení, vzdělávání personálu a změně jeho počet na odděleních. Řešili se stížnostní mechanismy, individualizace péče, dodržování práv pacienta a nulová tolerance k porušování lidských práv. Dále destigmatizace, bydlení či péče o osoby v krizi. Reflektovány byly poznatky z jednání Rady, z konferencí (např. Psychiatrie jako porozumění), ale i veřejné články týkající se reformy péče o duševní zdraví ve vztahu k reálným změnám a dalším potřebným krokům. Prezentovány byly navrhované legislativní úpravy dotýkající se zdravotní péče a sociálních služeb i aktuální data z Ústavu zdravotnických informací a statistiky. Byly podány informace o fungujících pracovních uskupeních: Národním institutu pro kvalitu a excelenci zdravotnictví a Odborné radě pro rozvoj zdravotních služeb v oblasti duševního zdraví, a také o aktivitách pražské organizace Zahrada pro duši.

Některá z témat byla také přednesena na Radě (bydlení, kvalita péče a lidská práva, práce na tématu péče o osoby v krizi).

Meziresortní pracovní skupinu pro zajištění dostupnosti psychoterapie, psychoterapeutických a psychosociálních intervencí

Skupina pokračovala ve vymezení minimálních kvalifikačních požadavků na pozice uplatňující psychoterapeutické vzdělání napříč rezorty. V rámci meziresortní spolupráce byly řešeny detaily potřebné pro funkční nastavení legislativy vázané živnosti.

Mezioborovou a meziresortní pracovní skupinu pro služby osobám v krizi (MMP SOK)

Pracovní skupina dále rozpracovávala teze pro Sadu opatření k řešení služeb pro osoby v krizi. Jak bylo uvedeno výše, skupina připravila základní návrh opatření při zajištění dostupnosti služeb pro osoby v krizi v čase, místě, kapacitě, ceně a kvalitě. Další diskuse a podklady směřovala na opatření ke koordinaci a řešení financování a legislativy. V návaznosti na navrhovaná opatření připravilo Ministerstvo zdravotnictví projektový záměr, který by následně podpořil ověření a zavedení navrhovaných opatření do praxe.

Pracovní skupinu pro implementaci opatření pro dodržování lidských práv a zajištění kvality

Téma bylo přeneseno na pracovní skupinu Úřadu vlády. Z důvodu omezení duplicitních jednání se skupina v roce 2024 nesešla.